

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Західноукраїнський національний університет

Навчально-науковий інститут міжнародних відносин ім. Б.Д. Гаврилишина

Кафедра міжнародної економіки

НАЙДЕНКО Яна Олександрівна

**Розвиток економічних відносин України з Чехією/ The development of
economic relations between Ukraine and Czech Republic**

спеціальність: 051 – Економіка

освітньо-професійна програма – Міжнародна економіка

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи ЕМЕЗМ-21

Я.О. Найденко

Науковий керівник:

д.е.н., професор, Савельєв Є.В.

Кваліфікаційну роботу

Допущено до захисту:

«__» _____ 20__р.

Завідувач кафедри

_____ В.Є. Куриляк

ТЕРНОПІЛЬ – 2020

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1	6
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЧЕХІЄЮ.....	6
1.1 Суть та значення міжнародної торгівлі між даними країнами	6
1.2 Процес формування торговельно-економічного співробітництва між Україною та Чехією	14
Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2	17
УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКІ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ.....	17
2.1 Експорт та імпорт України та Чехії.....	17
2.2 Інвестиційне співробітництво між Україною та Чехією.....	25
2.3 Аналіз міграційних процесів України та Чехії.....	30
РОЗДІЛ 3	36
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ	36
Висновки до розділу 3	49
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52

Вступ

Актуальність дослідження. Країни Центрально-Східної Європи є важливими торговельними партнерами України, на сучасному етапі ці країни, сприяють реалізації її європейської стратегії інтеграції, яка в перспективі передбачає необхідність адаптації української зовнішньоторговельної політики до спільної торговельної політики Європейського Союзу. Враховуючи прагнення України до поглиблення зовнішньоторговельних відносин між країнами Центрально-Східної Європи, в основі яких – торгівля товарами, дослідження застосування заходів ЄС щодо торговельного захисту та спільного митного тарифу, укладання угод у сфері торгівлі товарами з третіми країнами, зумовлює актуальність обраної теми дослідження та потребує вивчення та впровадження оптимальних шляхів побудови торговельних та дипломатичних відносин між країнами Центрально-Східної Європи та Україною, зокрема з Чеською Республікою, як з однією з найрозвиненіших країн цього регіону.

Можливості взаємовигідного економічного співробітництва між Україною і Чеською Республікою зумовлені історичними та культурними зв'язками, дружніми і партнерськими політичними відносинами, господарськими контактами і спільними цілями у реалізації курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію, існуванням української національної меншини у Чехії та чеської – в Україні. Після розпаду Чехословаччини та утворення двох незалежних держав – Словацької та Чеської республік, Україна одна з перших держав у січні 1993 року встановила дипломатичні зв'язки з Чехією.

Відносини України з Чеською Республікою потребують сьогодні оновлення та інтенсифікації. Тривалий час відносини України та Чехії базувалися на активному співробітництві у сфері євроатлантичної інтеграції. Проголошення позаблокового статусу Україною та зміни на політичній арені обох країн ставлять завдання пошуку нового базису двосторонніх відносин.

Пріоритетність євроінтеграційного курсу та спільність історичного досвіду обумовлюють високу важливість для України двосторонніх відносин з державами Центрально-Східної Європи. Чехія, в свою чергу, підтримує євроінтеграційний курс України, і прагне відігравати провідну роль у виробленні та практичній реалізації «східного вектору» зовнішньої та безпекової політики Євросоюзу, в першу чергу, - стосовно України.

В роботі використані погляди і думки таких вчених як Л. Бакаєв, О. Білорус, І. Бураковський, В. Будкін, П. Буряк, В. Горбатенко, О. Гупало, Я. Жаліло, Є. Єгоров, Л. Кістерський, В. Козик, Г. Климко.

Метою магістерської роботи є узагальнити розвиток українсько-чеських торговельно-економічних відносин, а також розроблення пропозиції щодо ділового співробітництва компаній Чехії.

Зазначена мета зумовила необхідність вирішення наступних **завдань**:

- узагальнення визначення сутності поняття «міжнародна торгівля» та розгляд найважливіших її характеристик;
- розглянути теоретичні аспекти дослідження економічних відносин між Україною та Чехією;
- виявити процес формування торговельно-економічного співробітництва між Чеською Республікою та Україною;
- проаналізувати особливості торговельно-економічних зв'язків між двома державами;
- дослідити інвестиційне співробітництво між Україною та Чехією;
- проаналізувати міграційні процеси України і Чеської Республіки;
- сформулювати конкретні проблеми та перспективи щодо українсько-чеських економічних відносин.

Об'єктом дослідження українсько-чеські відносини у контексті розвитку торговельно-економічної співпраці.

Предметом дослідження виступає роль та значення економічного фактору в сучасному житті України та Чехії та визначення перспектив розвитку торговельних відносин.

Методика дослідження. Теоретичну основу дослідження становлять теоретичні розробки вітчизняних і зарубіжних учених з досліджуваної проблеми. При вирішенні поставлених задач для досягнення мети використовувались наступні методи: логічний, компаративний, структурно-системний, метод систематизації (класифікації), періодизації та методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу.

Наукова новизна полягає в аналізі українсько-чеських економічних відносин, їх систематизації та визначені підходів до подальшого розвитку партнерства та торгівлі.

Практична цінність полягає у можливості використання конкретно-фактичного матеріалу і висновків дослідження фахівцями з всесвітньої історії, історії України, країнознавства, міжнародних економічних відносин, історії держави і права, у навчально-педагогічній практиці, а також дозволяє за рахунок проведеного дослідження сформувані цілісне комплексне уявлення щодо сучасного стану економічного розвитку даних країн.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЧЕХІЄЮ

1.1 Суть та значення міжнародної торгівлі між даними країнами

Міжнародні економічні відносини - це система відносин, що виникають між суб'єктами з різних країн з приводу виробництва, розподілу, обміну і споживання товарів, послуг, капіталів, ідей в умовах обмеженості ресурсів і міжнародного поділу праці в рамках світового господарства.

У зв'язку із сферою розповсюдження дії міжнародних економічних відносин, їх поділяють на три основні рівні: мікрорівень, макрорівень та наднаціональний рівень.

До мікрорівня відносять міжнародні зв'язки, які здійснюють окремі громадяни, підприємства чи фірми через проведення зовнішньоекономічних операцій. На макрорівні розташовані безпосередньо державні та міждержавні міжнародні процеси національного господарства, які здійснюють і регулюють зовнішньоекономічну діяльність. Наднаціональний рівень — це сукупність міжнародних зв'язків галузевого чи регіонального значення.

Окрім того, вирізняють рівні міжнародних економічних відносин за рівнем розвитку стосунків між суб'єктами цих міжнародних економічних відносин. Найпростішим рівнем міжнародних економічних відносин у даному випадку є міжнародні економічні контакти — одиничні, випадкові економічні зв'язки, які регулюються певними наборами разових угод і мають епізодичний характер. Розвиненішою і тривалішою є міжнародна економічна взаємодія, яка ґрунтується на довготривалих міжнародних економічних угодах і договорах, стійких економічних зв'язках між суб'єктами.

Міжнародне економічне співробітництво — це міцні і тривалі зв'язки кооперативного характеру, в основі яких лежать вироблені та узгоджені наперед наміри, що закріплені в довготривалих економічних угодах і договорах. Найвищим рівнем розвитку міжнародних економічних відносин є міжнародна економічна інтеграція, яка розуміє під собою дуже тісні зв'язки між економіками різних держав (злиття економік), проведенням спільної узгодженої внутрішньої економічної та зовнішньоекономічної політики.

Об'єктами міжнародних економічних відносин є те, на що спрямована господарська діяльність суб'єктів світового господарства. До них відносять:

- експорт та імпорт товарів, послуг, капіталу;
- міжнародна спеціалізація та кооперація виробництва;
- здійснення господарської діяльності за кордоном;
- фінансові операції;
- науково-технічні зв'язки;
- оренда засобів виробництва;
- зустрічна торгівля;
- спільне підприємництво.

Суб'єктами міжнародних економічних відносин є учасники відносин, які можуть активно та відносно незалежно діяти для здійснення власних економічних інтересів. До них належать фізичні, юридичні особи, держава, міжнародні організації та деякі специфічні суб'єкти.

Під фізичними особами, які є суб'єктами міжнародних економічних відносин, розуміють окремих правоспроможних та дієспроможних індивідів, котрі виступають від свого імені (тобто не є представниками ніяких фірм чи організацій), ціллю яких є задоволення індивідуальних інтересів (наймані працівники, туристи, комерсанти-індивідуали).

Під юридичними особами, які є суб'єктами міжнародних економічних відносин, слід розуміти організації, фірми, корпорації, які існують постійно, мають власне майно, мають право купувати, володіти, користуватися і розпоряджатися об'єктами власності, право бути позивачем та відповідачем у

суді, є носіями самостійної майнової відповідальності і займаються зовнішньоекономічною діяльністю.

Держава є головним суб'єктом системи світового господарства, саме тому має безпосередній вплив на функціонування цієї системи. Головна роль держави — створення поля для діяльності інших суб'єктів різних рівнів через укладання угод та договорів про двостороннє чи багатостороннє співробітництво. До специфічних суб'єктів міжнародних економічних відносин належать багатонаціональні корпорації, міжнародні спільні підприємства та ін.

На сучасному етапі головними суб'єктами міжнародних економічних відносин є національні господарства, регіональні інтеграційні угруповання країн, транснаціональні корпорації, міжнародні організації.

Рис.1.1. Об'єктна структура міжнародних економічних відносин [3]

Основними формами міжнародних економічних відносин, через які здійснюється функціонування системи світового господарства, є:

- міжнародна торгівля товарами;
- міжнародна торгівля послугами;
- міжнародна міграція робочої сили;
- міжнародна міграція капіталу;

- міжнародні валютні та кредитні відносини.

Міжнародна торгівля — історично перша форма міжнародних економічних відносин. Це форма відносин між товаровиробниками і споживачами різних країн, що виникла на базі міжнародного поділу праці. Міжнародна торгівля передбачає переміщення товарів та послуг за межі державних кордонів, її можна трактувати як відносини країн з метою вивезення та ввезення товарів та послуг.

Міжнародна торгівля займає ведуче місце в системі всесвітніх економічних відносин. Міжнародної торговий обмін є одночасно і передумовою, і наслідком міжнародного поділу праці, виступає важливим фактором формування і функціонування світового господарства. У своїй історичній еволюції він пройшов шлях від одиничних зовнішньоторговельних операцій до довгострокового великомасштабного торгово-економічного співробітництва.

Зовнішня торгівля — це торгівля однієї країни з іншими країнами, яка складається з вивозу (експорту) та ввозу (імпорту) товарів та послуг. У сукупності зовнішня торгівля різних держав утворює міжнародну торгівлю.

Термін "міжнародна торгівля" має на увазі складний механізм взаємин, що виникають у процесі купівлі-продажу товарів на світовому ринку.

Сучасна міжнародна торгівля має динамічний характер. Структура й обсяг експорту, імпорту товарообігу різних країн і регіонів світу безупинно міняється. Крім того, немаловажною особливістю є найрізноманітніші економічні і політичні ризики в міжнародній торгівлі, обумовлені географічними, політичними, національними факторами.

Фірми прагнуть до міжнародної діяльності по різних причинах. Так, зокрема, може знадобитися закупівля сировини або яких-небудь товарів за кордоном з тієї причини, що немає можливості придбати дану продукцію у вітчизняних виробників. Така ситуація приводить до необхідності імпорту. Можлива і зворотна ситуація - коли фірма має товари, продаж яких за кордоном може виявитися більш вигідної, чим у своїй країні. Так виявляється потреба в

експорті. Нерідко трапляється, що фірми виступають на зовнішньому ринку і як торговельні посередники між продавцями і покупцями в різних країнах.

Найпоширенішою серед форм міжнародної торгівлі за специфікою взаємодії суб'єктів є традиційна (проста) торгівля, тобто «вільний» експорт та імпорт товарів і послуг, який не зумовлений коопераційними зв'язками та зобов'язаннями щодо збалансованого обміну товарів. Така торгівля регулюється Конвенцією ООН щодо Договорів міжнародної купівлі-продажу товарів, відомою під назвою Віденська конвенція. При традиційній торгівлі в обов'язки продавця (експортера) входить: поставити товар, передати документи стосовно нього та передати право власності на товар відповідно до вимог договору та чинної Конвенції, а в обов'язки покупця (імпортера) — сплатити ціну за товар та прийняти поставку товару відповідно до вимог договору та чинної Конвенції [25].

Торгівля за кооперацією, на відміну від традиційної торгівлі, характеризується довгостроковою узгодженістю безпосередніх виробничих зв'язків.

Основними ознаками міжнародної виробничої кооперації є:

- попереднє узгодження сторонами в договірному порядку умов спільної діяльності;
- наявність як безпосередніх суб'єктів виробничої кооперації промислових підприємств з різних країн;
- координація господарської діяльності підприємств-партнерів з різних країн у визначеній, взаємо узгодженій сфері діяльності як головний метод співробітництва;
- закріплення в договірному порядку головних об'єктів кооперування кооперування — готових виробів, компонентів, напівфабрикатів, технологій тощо;
- розподіл між партнерами завдань у межах узгодженої програми, закріплення за ними виробничої спеціалізації з урахуванням основних цілей коопераційної угоди;

- здійснення взаємних або односторонніх поставок товарів за узгодженим графіком виконання виробничих програм у межах угоди щодо кооперації, а не як наслідок виконання звичайних договорів купівлі-продажу;
- довго строковість і стабільність відносин, що підвищує зацікавленість партнерів у цьому виді зв'язків і веде до встановлення між корпорантами усталених виробничих і технологічних зв'язків, тісної взаємодії та взаємозалежності.

За таких взаємозв'язків виробник повинен заздалегідь знати, хто і в якій кількості купуватиме його продукцію. Крім того, він повинен завчасно узгодити всі якісні, експлуатаційні та техніко-економічні параметри продукту. Таким чином, сутність торгівлі за кооперацією полягає в тому, що юридичне самостійні виробники різних країн у результаті здійснення на договірній основі спільної діяльності створюють окремі види продукції, що мають чітко визначене адресне призначення і є складовими кінцевої продукції.

Міжнародна кооперація виробництва є об'єктивним наслідком його спеціалізації, проявом зростаючої взаємозалежності між фірмами різних країн. Найбільшого розвитку виробнича кооперація набула в таких галузях, як автомобільна, суднобудівельна, тракторобудівельна, електротехнічна (особливо виробництво побутових приладів) тощо.

Маркетингова кооперація на міжнародному ринку поєднується, як правило, зі збутовою та знаходить своє відображення в проведенні спільних рекламних кампаній, організації акцій зі стимулювання збуту, в обміні комерційною інформацією, узгодженні товарних і цінових політик тощо.

Промислове співробітництво може в різних варіантах поєднувати різноманітні форми виробничої, науково-технічної, збутової і маркетингової кооперації. При цьому в таких угодах передбачається обмін товарами та послугами між сторонами, а в деяких випадках продукція, що отримується при промисловому співробітництві, використовується для оплати інших поставок або послуг, які є частиною угоди.

У компенсаційній (зустрічній) торгівлі специфіка взаємовідносин експортера та імпортера полягає в тому, що продаж товарів (послуг) пов'язується з відповідною закупкою або, навпаки, закупівля товарів (послуг) зумовлюється продажем. При цьому оплата передбачається поставками товарів та/або послуг у доповнення або замість фінансового врегулювання, а угода може бути оформлена як одним, так і кількома зв'язаними контрактами.

Зустрічна закупка відрізняється від власне компенсаційних угод в основному тим, що розробляються разом два окремі договори: договір на продаж і договір на закупівлю. Угоди зустрічної закупівлі можуть мати дві форми — форму паралельної закупівлі, за якої продаж і закупівля відбуваються одночасно, та форму попередньої закупівлі, за якої експортер спочатку виконує свої зобов'язання з імпорту, з тим щоб мати можливість виконати свій експортний контракт.

Угоди, що передбачають відшкодування, є гнучкішою формою угоди про зустрічну закупівлю і характерні для крупних контрактів між урядами (поставка озброєння, літаків, енергетичного обладнання тощо).

Фахівці Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) також розрізняють торговельну та промислову компенсацію, називаючи їх основними формами зустрічної торгівлі (як і експерти ООН).

Найстарішою формою компенсаційних угод є бартер, під яким розуміється обмін певної кількості одного товару на інший У вигляді натурального обміну без застосування механізму валютно-фінансових розрахунків. Використовуючи бартер, як й інші форми товарообмінних операцій, сторони прагнуть до пом'якшення проблеми валютного фінансування імпорту, спрощення порядку розрахунків, розширення можливостей виходу на зарубіжні ринки, отримання високотехнологічного обладнання в обмін на товари (переважно сировинні), збільшення реалізації товарів, яка укладена на звичайних комерційних умовах.

За орендної торгівлі специфіка взаємовідносин експортера та імпортера полягає в тому, що продаж товарів (переважно машин та обладнання) з акту

купівлі-продажу перетворюється фактично на процес купівлі-продажу, який може тривати кілька років і результатом якого не завжди буде перехід права власності на предмет угоди. Основою цієї форми торгівлі є орендні відносини [2].

Для будь-якої країни активна участь у міжнародній торгівлі є джерелом важливих економічних переваг. Такі переваги передусім дають можливість ефективніше використовувати наявні ресурси, активізувати потенціал спеціалізації виробництва, ширше залучати до всіх сфер соціально-економічного життя досягнення науки і техніки, підвищувати рівень структурної оптимізації економіки, повніше задовольняти зростаючі потреби населення.

До речі, міжнародна торгівля України вже "zareкомендувала" себе важливим рушієм економічного розвитку, гарантом національної безпеки. Вона не тільки була однією з небагатьох галузей і сфер господарської діяльності України, які протягом переважної частини періоду незалежності мали позитивну динаміку зростання. Міжнародна торгівля дала змогу зберегти велику кількість спеціалізованих виробництв, здійснити важливі кроки щодо їх технологічної модернізації та інвестування.

Ще однією важливою роллю міжнародної торгівлі є конкурентне стимулювання ринкового середовища всередині країни: сам той факт, що іноземні виробники мають змогу пропонувати свої товари внутрішнім покупцям та претендувати на традиційні сфери збуту, "життєвий простір" національних підприємців, стимулює їх, примушує дбати про технологічне оновлення, модернізацію виробництва, поліпшення якості продукції та про застосування більш прогресивних методів менеджменту й маркетингу.

1.2 Процес формування торговельно-економічного співробітництва між Україною та Чехією

Країни Центрально-Східної Європи (ЦСЄ) традиційно виступають важливими торговельними партнерами України, саме ці країни, на сучасному етапі сприяють реалізації її європейської стратегії інтеграції, яка в перспективі передбачає необхідність адаптації української зовнішньоторговельної політики до спільної торговельної політики Європейського Союзу [3].

З проголошенням 1 січня 1993 року незалежності Чеської Республіки характер і зміст українсько-чеських міждержавних відносин почав набувати позитивної динаміки, бо вже 3 січня того ж року було встановлено дипломатичні відносини. На початкових етапах у двосторонньому співробітництві Україна віддавала перевагу політичній співпраці, а Чехія – торговельно-економічній. Особливо активно українсько-чеські контакти почали розвиватися після того, як 26 квітня 1995 року був підписаний Договір про дружні відносини і співробітництво між Україною та Чеською Республікою.

Станом на 1999 рік склався комплекс дружніх і партнерських відносин двох країн, що у 2000–2003 роки проявився у широкомасштабному активному торговельно-економічному співробітництві, але не безпроблемному. У 2000 році, згідно з вимогами ЄС, чеська сторона заявила про денонсацію Договору про безвізовий режим для громадян України, а в 2003 році денонсувала ще чотири угоди про: співпрацю в сільському господарстві; економічне і науково-технічне співробітництво; торговельні відносини; співпрацю в галузі ветеринарної медицини, що продемонструвало політичну складову в співробітництві двох країн [5].

Протягом 2000–2003 років понад 40 міжурядових, міжвідомчих і регіональних українських делегацій торговельно-економічного спрямування відвідала Чеську Республіку, а 10 аналогічних чеських делегацій – Україну.

Така активність сприяла щорічному зростанню українсько-чеської торгівлі на 10–12 %, у 2003 році взаємний товарообіг між країнами склав 530,7 млн дол.

Пожвавлення двостороннього торговельно-економічного співробітництва України і Чехії було також пов'язане з налагодженням зв'язків між підприємницькими і комерційними структурами двох країн, інвестиціями та кооперацією виробництва. Чеські підприємці протягом 2000–2003 років інвестували 40,7 млн дол. у 296 українські підприємства, а наприкінці 2003 року внесли 113 пропозицій щодо налагодження партнерства в Україні. У 2004 році Чеська Республіка стала повноправним членом Європейського Союзу. В умовах членства Чехії в ЄС країна мала дотримуватися спільної політики у відносинах з країнами-нечленами, що означало втрату чинності значної кількості українсько-чеських договорів і угод, але укладені нові договори й угоди сприяли розширенню українсько-чеської торгівлі, загальні обсяги якої за 2005 рік становили 971 млн дол. Подальше розширення торговельно-економічного співробітництва двох країн стримувалося сировинно-металургійною структурою українського експорту, недосконалою системою відшкодування податку на додану вартість в Україні, нецільовим використанням українською стороною чеських торговельних кредитів. Однак в українсько-чеському співробітництві наростала інвестиційно-виробнича співпраця, кооперування, створення спільних підприємств, організовувалися політичні консультації [6].

Чеська Республіка підтримує євроінтеграційний курс України, чітко дотримуючись позиції Європейського Союзу. Незважаючи на відсутність спільного кордону, Чехія постійно приділяла Україні велику увагу. Протягом всього періоду економіко-дипломатичні відносини переважно набирають обертів.

Чеська Республіка залишається важливим торговельним партнером України в Європі. За загальними обсягами товарообороту Чехія посідає 18 місце в світі серед торговельних партнерів України. В свою чергу, Україна посідає 23 місце серед основних торговельно-економічних партнерів Чеської

Республіки [39]. Загалом Україна – єдина із країн СНД, з якою в Чехії спостерігається загальна динаміка зростання товарообігу. Цей процес триває вже багато років, а темпи зростання до кризи становили близько 20 % на рік, що є свідченням значного потенціалу українсько-чеських економічних відносин.

Висновки до розділу 1

Отже, міжнародна торгівля є одною з основних форм міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля займає ведуче місце в системі всесвітніх економічних відносин. Міжнародної торговий обмін є одночасно і передумовою, і наслідком міжнародного поділу праці, виступає важливим фактором формування і функціонування світового господарства.

Сучасна міжнародна торгівля - торгівля між країнами, що припускає ввіз (імпорт) і вивіз (експорт) товарів. У ній беруть участь різні юридичні особи - корпорації, їхні об'єднання, держави, окремі індивідууми. Вона є засобом, за допомогою якого країни можуть розвивати спеціалізацію, підвищувати продуктивність своїх ресурсів і, таким чином, збільшувати загальний обсяг виробництва. У загальному виді міжнародна торгівля є засобом, за допомогою якого країни можуть розвивати спеціалізацію, підвищувати продуктивність своїх ресурсів і в такий спосіб збільшувати загальний обсяг виробництва. Суверенні держави, як і окремі особи і регіони країни, можуть виграти за рахунок спеціалізації на výroбах, що вони можуть робити з найбільшою відносною ефективністю, і наступного обміну на товари, що вони не в змозі самі ефективно робити.

Україна однією з перших держав світу встановила з Чеською Республікою дипломатичні та економічні відносини, у перший день існування

Чехії як самостійної держави. Чеська Республіка підтримує євроінтеграційний курс України і продовжує розвивати економічне співробітництво.

РОЗДІЛ 2

УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКІ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ

2.1 Експорт та імпорт України та Чехії.

Важливим напрямом розвитку України є її ефективна інтеграція до світового економічного простору. Від успіху зовнішньоекономічної діяльності України залежить її дальший економічний і соціальний розвиток як підсистеми світової економіки. Чеська Республіка є одним з важливих економічних партнерів України в Європі. Після вступу Чеської Республіки до Євросоюзу для України було важливим зміцнити зовнішньоекономічні зв'язки з Чехією, утримати і зміцнити позиції українських експортерів на чеському ринку. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Чеською Республікою почало динамічно розвиватись та на сьогодні має значний потенціал для подальшого розширення.

У 2019 році Чехія посіла 15 місце за обсягами торгівлі товарами України у світі і 7 місце серед країн Європи за обсягами українського експорту. У свою чергу, Україна знаходиться на 22 місці серед зовнішньоторговельних партнерів Чехії.

За даними української статистики, зовнішньоторговельний обіг товарами і послугами між Україною та Чеською Республікою у 2019 р. зріс на 9,3% та досяг рекордного рівня - 2238,1 млн. доларів США. Обсяги експорту українських товарів та послуг до Чеської Республіки збільшились на 5,4% і склали 1 млрд. 12,8 млн. дол. США. Обсяги імпорту товарів і послуг з Чехії зросли на 12,7 % і склали 1 млрд. 225,4 млн. дол. США. Негативне сальдо

зовнішньоторговельного обігу товарами і послугами за підсумками 2019 р. склало 212,6 млн. дол. США.

Таблиця 2.1

Динаміка зовнішньої торгівлі товарами України з Чехією [40]

Рік	Експорт (млн.дол.США)	Зміни в порівнянні з попереднім роком (%)	Імпорт (млн.дол.США)	Зміни в порівнянні з попереднім роком (%)	Сальдо (млн.дол.США)
2010	626,2	141,6	747,9	120,2	-121,7
2011	842,4	134,5	1181,3	157,9	-338,8
2012	707,0	83,9	1246,7	105,5	-539,7
2013	823,7	116,5	999,4	80,2	-765,5
2014	772,5	93,8	687,9	68,8	+846,8
2015	540,9	70,0	479,7	69,7	+612,3
2016	560,7	103,7	654,8	136,5	-940,7
2017	715,2	127,5	869,5	132,8	-1543,7
2018	878,0	122,8	1034,8	119,0	-1567,5
2019	921,0	104,9	1165,5	112,6	-244,5

Таблиця 2.2

Динаміка зовнішньої торгівлі послугами України з Чехією [40]

Рік	Експорт (млн.дол.США)	Зміни в порівнянні з попереднім роком (%)	Імпорт (млн.дол.США)	Зміни в порівнянні з попереднім роком (%)	Сальдо (млн.дол.США)
2010	43,0	72,1	38,5	57,4	+4,5
2011	50,5	117,4	59,3	154,0	-8,8
2012	56,1	111,1	52,4	88,4	+3,8
2013	76,7	136,7	58,4	111,4	+18,2
2014	77,0	100,4	45,8	77,9	+31,2
2015	64,6	83,9	34,6	75,5	+30,1
2016	57,9	89,6	55,2	159,5	+2,7

2017	71,2	124,5	65,2	118,1	+6,0
2018	83,7	117,6	56,1	86,1	+27,6
2019	91,8	109,7	59,8	106,6	+32,0

Основні товарні позиції українського експорту в Чехію: руда, шлаки, попіл – 40,7% від загального обсягу; електричні машини і устаткування – 22,8%; чорні метали – 6,2%; паливо мінеральне, нафта, електроенергія – 4,8%; деревина і вироби з неї – 4,6%; реактори ядерні, котли, устаткування – 2,6% [40].

Таблиця 2.3

Групи лідери по експорту товарів з Чехії до України у січні 2011/2012 рр.
(тис. дол. США) (тис. дол. США) [7]

Код	Назва товару	січень 2011	%	січень 2012	%	±	±/%
	Всього	86 028	100%	131 330	100%	46 302	80%
	У тому числі:						
26	Руди, шлаки та зола	31 038	37%	76 093	58%	45 055	145%
27	Паливо мінеральне, нафта і нафтопродукти	13 689	16%	33 519	26%	19 830	145%
44	Деревина і вироби з деревини	1 587	2%	1 771	1%	184	12%
62	Одяг і речі одягу трикотажні	418	0%	427	0%	9	2%
72	Чорні метали	19 816	23%	4 887	4%	-14 929	-75%
73	Вироби з чорних металів	1 840	2%	1 241	1%	-599	33%
76	Алюміній і вироби з алюмінію	1 062	1%	3	0%	-1 059	-100%
84	Реактори ядерні, котли, мех. пристрої	1 501	2%	1 573	1%	72	5%
85	Проводи, кабелі електричні ізолювані	5 486	6%	6 069	5%	583	11%
94	Меблі, матраци, матрацні основи	1 079	1%	1 547	1%	468	43%

Основними українськими експортерами до Чехії залишаються Запорізький, Криворізький, Інгулецький, Полтавський, Південний та Центральний гірничо-збагачувальні комбінати, металургійні підприємства «Азовсталь», Алчевський меткомбінат, ММК ім. Ілліча, «Криворіжсталь»,

Нікопольський завод феросплавів, коксохімічні заводи ВАТ «Маркохім» та Авдієвський КХ [8].

У цьому контексті слід зазначити, що з початку 2010 р. на ринку металопродукції Чеської Республіки спостерігається тенденція збільшення попиту на чавун, сталь, прокат та інші вироби металургійних підприємств. Причиною цього, в основному, є відновлення в Чехії докризових обсягів виробництва транспортних засобів, машин, апаратів і механічних пристроїв, а також зростання обсягів будівництва та експортних поставок до країн ЄС.

Негативною рисою українського експорту до Чехії продовжує залишатися його монокультурність - понад 70 відсотків експорту формується залізородною сировиною та напівфабрикатами з вуглецевої сталі.

Також, суттєвою перешкодою на шляху українського експорту до Чеської Республіки є відсутність сертифікатів відповідності промислових та сільськогосподарських товарів, їх невідповідність технічним вимогам, стандартам і нормам ЄС. Велике значення має гармонізація українських норм і стандартів з чинними нормами і стандартами в Євросоюзі, проведення випробувань та отримання сертифікатів відповідності. Введення норм і стандартів, чинних в ЄС, матиме суттєвий вплив на збільшення обсягів експорту сільськогосподарських товарів, промислових товарів, продукції машинобудування, розширення номенклатури експорту та зростання в ньому частки товарів з великою доданою вартістю.

Позитивним фактором, з огляду на значний агропродуктовий потенціал України, є збільшення експорту жирів та олії на 38,1 %, стрімке, більш, ніж у 7,3 разів зростання експорту до ЧР українських продуктів переробки овочів, зростання експорту на 9,0 % різних харчових продуктів, на 60,4 % їстівних плодів та горіхів, в 2,4 разів експорту залишків та відходів харчової промисловості, зростання в майже 3,2 разів експорту молока і молочних продуктів. Все це свідчить про реакцію ділових кіл на євроінтеграційні процеси в Україні та реакцію ринку на підписання угоди про Асоціацію між Україною і

ЄС та створення зони вільної торгівлі, спрощення митних процедур та квот і обмежень для української сільськогосподарської продукції на ринку ЄС.

Також відбувається зростання експорту з України електричних машин і устаткування, реакторів, котлів і обладнання, виробів з чорних металів, одягу, пластмас і виробів з них, виробів з міді, поверхнево-активних речовин, засобів наземного транспорту, приладів та апаратів оптичних, залізничних локомотивів, які, загалом, можна віднести до продуктів з більшою доданою вартістю, що сприяло збільшенню частки технологічних товарів в структурі українського експорту, залученню української економіки до великого ринку ЄС.

Однак слід відзначити недостатню конкурентоспроможність українських товарів машинобудування, електричних машин і обладнання, виробів з чорних металів, приладів і апаратів на ринку Чехії та ЄС, оскільки їх технічні параметри і якість, вартість і ціни в більшості не відповідають аналогічним характеристикам продукції передових європейських виробників.

Для переорієнтації збуту української продукції підприємств металургійного комплексу, машинобудування та хімічної продукції з ринків Російської Федерації на Спільний ринок ЄС, включно з Чехією, необхідно провести роботу по зниженню енергоємності та матеріалоємності цих товарів, забезпеченню їх відповідності нормам і технічним вимогам ЄС, сертифікації, зниження собівартості, забезпечення їх «пізнаваності» на європейському ринку та конкурентних переваг.

Окрім того, українські підприємства та організації ділових кіл практично не беруть участі навіть у найбільших міжнародних виставках і ярмарках, які відбуваються в Чеській Республіці, не проводять бізнес-місій, презентацій експортного та інвестиційного потенціалу.

Підписання і ратифікація Угоди про асоціацію між Україною і ЄС, впровадження режиму вільної торгівлі між Україною і ЄС, рішення Єврокомісії про дострокове введення в дію положень угоди про Асоціацію між Україною і ЄС, відміни імпорتنих мит та квот на українські товари дозволить

значно активізувати економічну співпрацю в т.ч. між нашими країнами, що сприятиме збереженню позитивного сальдо для України.

Основні товарні позиції імпорту з Чехії в Україну: реактори ядерні, котли, устаткування – 19,9%; засоби наземного транспорту – 19,6%; електричні машини і устаткування – 12,9%; паливо мінеральне, нафта і продукти її перегонки – 11,5%; полімерні матеріали, пластмаси – 4,7%; прилади та апарати оптичні, фотографічні – 2,7% [40].

Таблиця 2.4

Групи лідери по імпорту товарів з Чехії до України у січні 2011/2012 рр.
(тис. дол. США) [7]

Код	Назва товару	січень 2011	%	січень 2012	%	±	±/%
	Всього	61 708	100%	98 935	100%	37 227	60%
	У тому числі:						
29	Органічні хімічні сполуки	2 892	5%	1 456	1%	-1 436	-50%
30	Фармацевтична продукція	421	1%	1 219	1%	798	190%
32	Екстракти дубильні і красильні, фарби, лаки	618	1%	597	1%	-21	-3%
39	Полімерні матеріали, пластмаси	5 427	9%	6 787	7%	1 360	25%
40	Каучук і гумові вироби	1 180	2%	966	1%	-214	-18%
44	Деревина і вироби з неї	225	0%	198	0%	-27	-12%
48	Папір та картон	1 099	2%	776	1%	-323	-29%
70	Скло і вироби з нього	1 071	1,7%	1 237	1%	166	15%
73	Вироби з чорних металів	1 228	2%	1 520	2%	292	24%
84	Котли, машини, апарати і механічні пристрої	9 332	15%	17 226	17%	7 894	85%
85	Електричні машини і устаткування	11 970	19%	31 825	32%	19 855	166%
87	Наземні транспортні засоби, крім залізничних	13 167	21%	20 207	20%	7 040	53%
86	Локомотиви залізничні, трамваї та їх частини	970	2%	1 346	1%	376	39%
94	Меблі, матраци, матрацні основи	466	1%	500	1%	34	7%

Відбулось помітне зростання імпорту в Україну товарів, які відносяться до інвестиційного імпорту, зокрема, чеських металообробних верстатів, високотехнологічного обладнання.

Чеський імпорт до України у 2016 році був зосереджений по таких товарних підгрупах:

- 85171200 «Пристрої для стільникових телефонних мереж, вкл. безпроводні» – збільшення імпорту в майже 2,9 разів, 9,0 відсотка в структурі всього чеського імпорту до України, середня експортна ціна до України була нижчою, ніж до Німеччини, Словаччини та Польщі;
- 85443000 «Комплекти проводів для свічок запалення» – збільшення імпорту в майже 2,7 разів, 4,5 відсотка в структурі всього чеського імпорту до України, середня експортна ціна до України була нижчою, ніж до Німеччини, Австрії, Угорщини та середніх експортних цін з ЧР в 2016 р.;
- 87071010 «Шасі для легкових автомобілів» – збільшення експорту на 65,3 відсотка; 2,6 відсотка в структурі чеського експорту до України за цей період, середня експортна ціна до України була нижчою від цін поставок до Індії та від середніх експортних цін з ЧР в 2016 році;
- 87089997 «Частини, запчастини і обладнання для кузовів» – збільшення експорту в більш, ніж 2,5 разів; 2,1 відсотка в структурі чеського експорту до України за цей період, середня експортна ціна до України була вищою від цін поставок до Німеччини, Словаччини, Угорщини та від середніх експортних цін з ЧР в 2016 році;
- 90189030 «Обладнання для діалізу нирок (штучна нирка)» – збільшення експорту на 23,0 відсотка; 1,8 відсотка в структурі всього чеського імпорту до нашої країни; середня експортна ціна до

України була суттєво, в рази вищою, ніж середні експортні ціни до Австрії, Франції та середні експортні ціни з ЧР в січні-листопаді 2016 року. Така суттєва різниця вимагає, на наш погляд, проведення аналізу цін, параметрів та комплектності обладнання для діалізу, яке поставляється до нашої країни (згідно з інформацією чеської сторони, це обладнання постачається дочірньою фірмою чеської компанії в Україні);

- 84713000 «Переносні пристрої для автоматичної обробки даних» – збільшення експорту на 34,6 відсотка; 1,8 відсотка в структурі всього чеського імпорту до України, середня експортна ціна до України була нижчою від середніх експортних цін поставок до Німеччини, Польщі, Словаччини та Австрії [9].

Кризові явища в економіці також вплинули на скорочення імпорту в Україну котлів, машин, апаратів (майже на 25%) із-за зниження темпів переоснащення та модернізації українських промислових підприємств.

В цілому, у структурі двосторонньої зовнішньої торгівлі з української сторони переважають товари сировинної групи, які становлять понад 80% від загальних обсягів українського експорту до ЧР. Натомість, чеська сторона постачає в Україну понад 90% промислових виробів та продукції "високого переділу".

На тлі економічної кризи, спричиненої пандемією коронавірусу, українсько-чеський товарообіг протягом січня-травня 2020 р. скоротився на 28,5% та становив 601,4 млн. дол. США. Експорт з України в ЧР зменшився на 29,9% і становив 288,8 млн. дол. США. Імпорт скоротився на 27,2% та становив 312,6 млн. дол. США. Сальдо було негативним для України і становило 23,8 млн. дол. США.

Важливу координаційну роль у сфері двосторонньої торговельно-економічної співпраці відіграє Українсько-чеська змішана комісія з

економічного, промислового та науково-технічного співробітництва, останнє (восьме) засідання якої відбулось 11-12 червня 2018 р. у м. Прага.

2.2 Інвестиційне співробітництво між Україною та Чехією

Чеські підприємці мають величезну зацікавленість в інвестуванні в Україні. В Україні постійно організовуються бізнес-форуми, це свідчить про те, що чеські підприємці зацікавлені в співпраці з українськими партнерами. Чеська Республіка і Посольство Республіки в Україні надають підтримку компаніям, які вкладають інвестиції в Україну.

Серед основних переваг інвестування в Україну варто відзначити:

- 45 мільйонів споживачів – один з найбільших ринків Східної Європи;
- високий науково-освітній потенціал - потужна мережа університетів та науково-дослідних центрів;
- наявність кваліфікованої конкурентноспроможної робочої сили - згідно з даними дослідницької компанії „BrainBench” Україна посідає 4-те місце у світі за кількістю дипломованих професіоналів у сфері hi-tech;
- стратегічно зручне географічне розташування – Україна знаходиться на перехресті торгівельних шляхів Схід-Захід та Північ-Південь;
- широко розвинена транспортна інфраструктура – залізниці, порти в Чорному морі та загальноєвропейські транспортні коридори;

- велика кількість успішно реалізованих інвестиційних проектів провідних міжнародних компаній – Kraft Foods, Coca-Cola, Hewlett Packard, Cargill, Knauf, Ядзакі-Україна, Raiffeisen Bank тощо.

Станом на 31.03.2020 р. обсяги чеських інвестицій в економіку України становили 160,8 млн. дол. США. За інформацією чеської сторони, в Україні діє понад 200 представництв чеських компаній. Найбільше Чехія в Україну інвестує в переробну промисловість, у виробництво гумових і пластмасових виробів, у транспорт та кур'єрську діяльність та в операції з нерухомим майном.

Таблиця 2.5

Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України з Чехії у розрізі видів економічної діяльності у 2019 році [26]

	31.12.19	
	тис.дол. США	у % до підсумку
Усього	115 119,4	100,0
Сільське, лісове та рибне господарство	3 041,0	2,6
Промисловість	48 880,3	42,5
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	1 204,5	1,0
Переробна промисловість	46 506,6	40,4
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	8 155,6	7,1
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	28 357,0	24,6
Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин і устаткування	7 072,1	6,1
Машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	1 827,5	1,6
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	1 169,2	1,0
Будівництво	2 557,9	2,2
Оптова та роздільна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	12 273,5	10,7

Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	11 782,9	10,2
Тимчасове розміщування й організація харчування	1 761,4	1,5
Інформація та телекомунікації	341,1	0,3
Фінансова та страхова діяльність	2 585,9	2,2
Операції з нерухомим майном	29 085,2	25,3
Професійна, наукова та технічна діяльність	1 450,3	1,3
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	920,8	0,8
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	152,7	0,1
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	265,2	0,2

З 2010 року спостерігався незначний відтік прямих чеських інвестицій з України був, спочатку він був пов'язаний з наслідками світової фінансової та економічної кризи. Потім зменшення обсягів прямих інвестицій було через вивід чеськими інвесторами капіталів з України в останні місяці 2013 р. після оголошення колишнього Уряду України про зупинення євроінтеграції та відмову від укладання угоди про Асоціацію між Україною і ЄС і створення зони вільної торгівлі, а також через заборгованості ряду українських підприємств з чеськими інвестиціями, які виникли перед Чеським експортним банком (ЧЕБ) і Державною компанією по гарантуванню і страхуванню експорту (ЕГАП).

Таблиця 2.6

Динаміка надходжень прямих інвестицій з Чеської Республіки в економіку України за 2005 – 2011 рр. (тис. дол. США) [11]

	01.01.05	01.01.06	01.01.07	01.01.08	01.01.09	01.01.10	01.01.11
Обсяг прямих інвестицій	46937,4	46824,8	53785,5	78181,6	80371,4	79786,2	73 546,8
Динаміка	4191,6	-112,7	6960,7	24396,1	2189,8	-446,7	-6 239,4
% від загального обсягу	0,5	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
Кількість підприємств	313	334	351	395	431	432	432
Динаміка	8	21	17	44	36	1	-

Міністерствами промисловості та торгівлі, закордонних справ Чеської Республіки створена «Чеська рада з питань торгівлі й інвестицій» (Рада) для ухвалення стратегічних рішень, які стосуються торговельно-економічної політики і захисту економічних інтересів Чехії за кордоном.

До Ради увійшли представники державних органів, підприємницьких союзів та агентств «ЧехТрейд» і «ЧехІнвест». До її роботи залучаються також представники ділових кіл, співробітники торговельних представництв і економічних відділів посольств Чехії. Рада визначає і контролює не лише пріоритетні напрямки розвитку чеського експорту, але й бере участь у вирішенні кадрових питань при призначенні на посади співробітників економічних відділів посольств Чехії, а також представництв торговельних агентств і палат закордоном.

Було проведено вже не одне засідання Ради, на яких було прийнято низку принципових рішень [16].

По-перше, був скорочений з 19 до 12 список країн, які для Чехії мають пріоритетне значення і на розвиток торговельно-економічних стосунків з якими виділятимуться державні дотації (залишилися: Бразилія, Китай, Єгипет, Індія, Казахстан, Мексика, Росія, Сербія, Туреччина, Україна, США, В'єтнам).

По-друге, для просування інтересів Чехії у вказаних країнах торговельним представництвам доручено створити по кожній країні «карту пріоритетних галузей» і представити її широкому колу підприємців.

Втретє, по кожній країні рекомендовано створити групи експертів (фахівців з ЧР), які контролюватимуть, і надаватимуть спільно із торговельними представництвами Посольств пропозиції по корегуванню економічної політики Чехії у стосунках з даною державою.

Прийнято рішення об'єднати представництва агентств «ЧехТрейд» і «ЧехІнвест» в країнах світу і, у разі потреби, збільшити штат співробітників економічних відділів посольств.

Рада також прийняла рішення про збільшення в засобах масової інформації обсягу опублікованих матеріалів економічного характеру, які б сприяли розвитку торговельно-економічних стосунків з визначеними пріоритетними країнами.

Відносно України Чеська рада з питань торгівлі та інвестицій визначила такі напрямки співробітництва:

Виробництво продуктів харчування. За висновками Ради: виробництво продуктів харчування складає 20% від всього промислового виробництва України. Саме у цей сектор спрямована значна частина іноземних інвестицій. На даний час в Україні немає власного виробництва харчових добавок, таких як консерванти, стабілізатори, емульгатори і смакові добавки, велика частина даної продукції імпортується.

Машинобудування. За висновками Ради: Значна частина українського промислового машинобудування технічно і морально застаріла. Постачання оброблювальних машин є ключовою частиною чеського експорту. Більш за все технологічних ліній потрібно для скляної промисловості, а також лінії з виробництва цегли, машин та обладнання для видобувної і деревообробної промисловості.

Енергетика. За висновками Ради: За наявною потужністю і річним виробництвом Україна входить до 20 світових лідерів. Виробництво енергії складає 10% ВВП країни. Держава є регулювальником і власником виробництва та дистриб'ютером електроенергії. Модернізація енергетичного сектора залежатиме від державних програм і з ними пов'язаними фінансовими джерелами. Значну роль відіграватимуть міжнародні фінансові інституції за допомогою кредитних програм. Окремі такі програми були використані і чеськими підприємцями. Чеські підприємці також зможуть взяти участь в модернізації підприємств теплової та ядерної енергетики, компресорних станцій, розподільчих мереж, а також комунальній енергетиці. У галузі ядерної енергетики Чеська Республіка на Україні успішно діє завдяки постачанням систем контролю для всіх 4 ядерних електростанцій України [16].

Впровадження технології щодо захисту навколишнього середовища: За висновками Ради: Дана галузь має перспективу подальшого розвитку. Українська громадськість поступово усвідомлює необхідність законодавчого регулювання даного сектора, про що свідчать низка прийнятих державних програм щодо розвитку екологічно чистих видів енергії. Резерви є й у використанні водних і альтернативних джерел. На Україні залишаються значні проблеми з переробкою промислових і комунальних відходів. На даний час тут накопичено більше 30 мільярдів тонн сміття на площі 160 тис. гектарів. Приймаючи до уваги зазначену ситуацію, існують широкі можливості в будівництві і постачанні технологій для підприємств з переробки сміття і пристосувань для очищення стічних вод, а також встановлення промислових фільтрів.

2.3 Аналіз міграційних процесів України та Чехії

Україна та Чехія мають тривалу історію міграційних відносин понад 150 років. З 1990-х рр. міграція з України до Чехії була і надалі пов'язана в більшій мірі з економічними факторами.

Розглянемо специфіку української міграції в Чеській Республіці, спричиненої факторами безпеки і середовищем для заробітку багатьох українських громадян, тобто трудовою міграцією.

Протягом 2014-2019 кількість осіб (табл.2.7), які отримали дозволи на тимчасове проживання зростала на 10122 осіб та на 16348 осіб зросла на постійне проживання, що становить 23,2% від усіх дозволів на проживання для іноземних громадян.

Таблиця 2.7

Громадяни України, які отримали дозволи на тимчасове і постійне проживання в Чехії [30]

Рік	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Дозволи на тимчасове проживання - громадяни України, осіб	36591	30357	28416	29036	33992	46713
Дозволи на постійне проживання - громадяни України, осіб	68648	74031	77603	81209	83488	84996
Всього дозволів на проживання – іноземці, осіб	441536	451923	467562	496413	526811	566931
Всього дозволів на проживання - громадяни України, осіб	105239	104388	106019	110245	117480	131,309
Відсоток українських дозволів серед усіх іноземців у Чеській Республіці, %	23,8	23,1	22,7	22,2	22,3	23,2

У 2019 році зафіксовано виїзд громадян України до Чехії - 259 949 раз. Що помітно зріс за період 2015- 2019 років у 4,9 раз. [18] Отож проживання громадян України на території Чехії: за дозволами на перебування 131 709 осіб (з них 71 392 та чоловіки і 60 317 жінки) у 2019 році. До 2000 р. у перебувало від 15 до 65 тис. українців. З 2010 р. помітне деяке зменшення їхньої чисельності, однак у 2019 р. знову зросла чисельність трудових мігрантів 131,3 тис.[18]

Станом на 31.12 2018 р. у Чехії налічувалося 81 695 українських працівників (разом з членами їхніх сімей), що складало 57,6% від усіх іноземних працівників у країні. З них 23 680 мали дозвіл на роботу (в т. ч. 12 180 дозвіл на роботу, та 11 382 картки працівників, а також власники «синіх» та «зелених» картки), решта 58 015 – власники так званих «інформаційних карток».[10]

Багато українських громадян перебуваючи тривалий час у даній країні отримують статус громадянина Чеської Республіки і відбувається процес так званої натуралізації. Так у 2019 році – 1906 осіб (38,1% від усіх іноземців)отримали громадянство.

Кожен міграційний процес супроводжується факторами «виштовхування» та «притягування». Факторами «виштовхування» є чинники,

які змушують людей виїжджати зі своєї країни. У міграції з України, такими факторами є незадовільна економічна ситуація, недовіра до політиків, страх перед організованою злочинністю та низький рівень захищеності прав працівників. Факторами «притягування» є чинники, які мотивують та через, які мігранти прагнуть переїхати до конкретної країни. Основними причинами міграції громадян України до Чехії є відносно стабільна та сприятлива економічна ситуація, культурна та мовна схожість і довга історія обопільних міграційних процесів.[10]

У Чехії українцями досить активно розвивається підприємництво. Налічується 21 746 українських підприємців (24,9% від підприємців іноземців), українські мігранти були власниками 25 359 торговельних ліцензій для українців (22% від усіх ліцензій, виданих іноземцям), 31 грудня 2018 року. Незважаючи на складну процедуру працевлаштування, отримання дозволу на роботу, працевлаштування працівників та реєстрації статусу підприємця.

Таблиця 2.8

Громадяни України в Чехії - працевлаштування і ведення бізнесу [41]

Рік	2014	2015	2016	2017
Власники робочих карток	-	9138	14391	24753
Власники робочих карток - громадяни України	-	4807 (52,2%)	6587 (45,8%)	11382 (46,6%)
Підприємці - іноземці (всього)	83569	83862	85628	87228
Підприємці - громадяни України	23639 (28,3%)	22796 (27,2%)	22150 (25,9%)	21746 (24,9%)
Працевлаштовані іноземці	26099	323244	382889	472354
Працевлаштовані іноземці - громадяни України	35319 (13,5%)	41847 (12,9%)	54571 (14,3%)	81695 (17,3%)

Більшість робочих карт видають через програми «Проект Україна» та «Режим Україна» («Ukraine Project» і «Ukraine Mode»). Обидва проекти здійснюються Міністерством закордонних справ та Міністерством промисловості Чехії. Метою проекту «Режим Україна» є спростити процес подання заявки на отримання робочої карти для кваліфікованих спеціалістів, тоді як «Проект Україна» спрямований на висококваліфікованих працівників. Основною програмою цих проектів передбачено те, що першим кроком - роботодавець подає заявку в Чехії, а наступним кроком - потенційних працівників запрошують до консульства, щоб подати заявку на отримання робочої карти. Так у 2019 році термін видачі картки працівника через «Проект Україна» та «Режим Україна» складав понад чотири місяці.

При цьому обидва проекти мають свої обмеження, наприклад, в них не можуть брати участь компанії, які наймають менше 6 осіб або працюють менше двох років.[18] Однак через скарги роботодавців, та й рекордно низький рівень безробіття, квота на випуск робочих карток в рамках програм «Проект Україна» та «Режим Україна» постійно зростає. У 2016 році квота складала 3800 працівників з України, у 2017 році - 9600 працівників, у 2019 році - 19 600. [19] Таку тенденцію підтримується на державному рівні, у компаніях трастового фонду якого працевлаштовано значну кількість українців.

Отже, відбувається перехід української трудової міграції у стаціонарну. Ця тенденція, ймовірно, пов'язана зі сталим збільшенням кількості громадян України, які проживають у Чехії на основі дозволу на постійне проживання, це може свідчити, що Чеська Республіка все частіше розглядається українцями як країна для переселення, а тому багато українських громадян перевозять туди свої сім'ї. Про що свідчить значна кількість дітей мігрантів: 11 294 дитини (26,5% від усіх дітей мігрантів у Чехії). Українські громадяни зосереджують свою трудову діяльність у Чехії в основному на обробній промисловості, будівництві та на сезонних роботах. Також зростає кількість студентів, які навчаються.

Через дефіцит робочої сили та складнощі з оформленням на роботу іноземних працівників, іноземці часто працюють в Чехії нелегально. Зростає кількість виявлених іноземців з-поза меж Європейського Союзу, які нелегально працювали в Чехії: якщо у 2017 році було виявлено близько 1900 осіб, то у 2018 - вже 3600. Для порівняння, минулого року Державна інспекція праці виявила 700 незаконно громадян Чехії та ще 200 громадян з інших країн ЄС, які працювали незаконно. За оцінками «Асоціації робочих агентств у Чеській Республіці» (“Association of Work Agencies in the Czech Republic”), у Чехії працює до 250 000 нелегальних робітників з-за кордону. Загалом, близько 1000 юридичних осіб були оштрафовані за незаконне працевлаштування, сукупна сума штрафів склала понад 150 млн. крон.

У 2017 році зафіксовано 1510 українців, які нелегально перебували на території Чехії, а у 2019 році незаконно працювали: 2 873 осіб з України (це кожен другий нелегальний мігрант), з В'єтнаму 285 громадян та 197 громадян з Молдови. Більшість українців, які потрапили до цієї статистики, приїхали до Чехії з Польщі, втім, точна кількість приїжджиків невідома.

Широкого розголосу в березні 2017 року набув випадок з компанією “Rohlík” - найбільшим інтернет-супермаркетом, в якому провела контроль поліція у справах іноземців. Після перевірки 74 громадян України було затримано і негайно вислано на один рік, а щодо інших було розпочато провадження про адміністративне видворення. Затримані співробітники “Rohlík” мали польські візи, з якими вони мали право на тимчасове перебування в Чехії, але не могли працювати тут. По суті, це є прикладом дуже поширеної ситуації, коли громадяни України, які мають візу до Польщі, працюють у Чехії, навіть якщо цей вид віз не дозволяє їм цього робити.

Міф про те, що польські візи надають право на роботу в Чехії, дуже поширений серед українських громадян і активно використовується нелегальними посередниками. Цей міф завдає шкоди не тільки чеським громадянам і, зокрема, підприємцям, але й більшою мірою українським громадянам, які мігрують до Чехії.

Міграційним питанням у сучасному світі приділяють велику увагу. У теперішній ситуації, коли весь світ потерпає від згубно коронавірусної пандемії (COVID-19), та внаслідок її виникнення, викликає занепокоєння саме великий міграційний потік та повернення мігрантів до України. Немаючи точних даних про кількість повернутих громадян України все ж можемо припустити, що число повернутих мігрантів є достатньо велике.

За свідченнями Голови Державної прикордонної служби України відомо, що тільки з 16 березня цього року усіма напрямками – авіаційним, залізничним, автобусним та пішохідним в Україну повернулося близько 160 тисяч наших громадян. Це явище спричинює дисбаланс у функціонуванні системи зайнятості та національного ринку праці, а також зростання рівня безробіття. Однак велика кількість осіб все ж залишається за кордоном.

Висновки до розділу 2

На сьогодні структура чеського експорту в Україну є більш різноманітною. З України Чехія імпортує передусім сировину. Зокрема, більшу частину українського експорту становить залізна руда, титанові руди, алюміній, хімікати, добрива, нафтопродукти, деревина. Натомість у чеському експорті головну роль відіграють високотехнологічні товари. Це, насамперед, комплектуючі до реакторів українських АЕС. Близько 20 % експорту – автомобільна продукція, яка має високий попит в Україні. Значну частину експорту становлять ліки, алюмінієва фольга, цигарковий папір, чеське виробниче обладнання для електротехнічної промисловості, машинобудування,

легка промисловість тощо. Так чи інакше, компанії «Шкода авто» та «Шкода ядерне машинобудування» вже закріпилися на українському ринку і йти з нього не збираються [4].

Важливою складовою двостороннього економічного співробітництва є реалізація спільних проектів у сфері інвестування, промислової кооперації, сільського господарства. Серед таких проектів - участь чеської сторони у модернізації діючих та спорудженні нових українських АЕС, модернізації об'єктів теплоенергетики, транспортному машинобудуванні. Для української сторони, у першу чергу для приватних осіб, цікавою є інвестиційна залученість, зокрема, у нерухомість у Чехії, будівельну індустрію і т.д.

Чехія є однією з найбільш відкритих держав-членів ЄС у питаннях працевлаштування громадян України. Українська міграційна спільнота в Чеській Республіці посідає 1 місце за кількістю її членів, випереджаючи словацьку, польську та німецьку меншини та належить до однієї з найбільш представницьких і має давню історію.

Для багатьох українців, на відміну від більшості представників інших країн, в'їзд у Чеську Республіку став кінцевою метою міграції, і саме на її території вони знаходять собі легальну або нелегальну роботу.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-ЧЕСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВПРАЦІ

Основною проблемою двосторонніх економічних відносин між Україною та Чехією протягом багатьох років залишається невирішеність питання ліквідації Україною перед Чехією „Ямбурзької заборгованості”. Так званий Ямбурзький борг – це частина боргів СРСР за участь Чехії у побудові ділянки

магістрального газопроводу Ямбург-Західний кордон, що проходив територією України.

Історія «Ямбурзьких домовленостей» розпочалася ще у 1985 р., коли між урядами СРСР і ЧССР було підписано угоду про співробітництво в освоєнні Ямбурзького газового родовища, будівництві газогону Ямбург– Західний кордон СРСР, об'єктів Уральського газового комплексу і пов'язані з цим поставки природного газу з СРСР до ЧССР упродовж 1986–1998 рр. Відповідно до змісту її статей будівельні організації ЧССР із 1986 р. споруджували в СРСР об'єкти виробничого і соціального призначення, у т. ч. в Україні. Фінансування цих робіт відбувалося за рахунок кредитів чеської сторони, а Радянський Союз мав розплачуватися за виконані роботи поставками газу. Після розпаду СРСР та Чехословаччини питання про виконання умов угоди актуалізувалося. За результатами багатосторонніх переговорів було визначено, що кожна з держав добудовує об'єкти на своїй території окремо. Росія як правонаступниця Радянського Союзу перебрала виплату частини радянських боргів за «Ямбурзькою угодою» і до 2001 р. погасила їх повністю. Зважаючи на те, що значна частина будівельних об'єктів залишилася на території України, постало питання про погашення боргу українською стороною перед Чеською Республікою [16].

Після тривалих узгоджень 30 червня 1997 р. була підписана «Угода між Урядом України і Урядом Чеської Республіки про умови завершення реалізації після 1 січня 1992 р. на території України «Угоди між Урядом СРСР і Урядом ЧССР про співробітництво в освоєнні Ямбурзького газового родовища, будівництві магістрального газопроводу Ямбург–Західний кордон СРСР та об'єктів Уральського газового комплексу і пов'язані з цим поставки природного газу із СРСР до ЧССР» від 16 грудня 1985 р. Цим документом визначені функції генеральних замовників («Укргазпром» і Ужгородський завод «Турбогаз»), підрядників («Західукрзакордоннафтогазбуд») та підрядника з будівництва (чеський «Трансгаз»).

Оформлення документів для визначення вартості виконаних робіт і послуг на рахунок заборгованості, укладення договорів на поставки природного газу з України до Чехії доручено акціонерному товариству «Укргазпром» і підприємству «Трансгаз». Загальна вартість витрат чеської сторони на 17 об'єктах (лінійна частина газопроводу Ямал-Західний протяжністю 275 км, компресорні станції, житлові квартали і школи в Івано-Франківську, Ужгороді, смт Богородчани тощо), переданих у власність Україні після 1 січня 1992 р., становила 91,08 млн. умовних розрахункових одиниць (УРО). Із цієї суми українська сторона зобов'язалася погасити заборгованість за роботи, виконані після 1 січня 1992 р. на суму 79,17 млн. УРО, що на той час відповідало 1247 млн. м³ природного газу. Сплата боргу за роботи, виконані ЧСФР до 31 грудня 1991 р., на суму 11,91 млн. УРО (187,5 млн. м³ природного газу) підлягало додатковому узгодженню. У цілому, заборгованість української сторони, крім постачання природного газу, можна було погасити конвертованими товарами. Відсотки на заборгованість Україна мала сплачувати також постачанням природного газу щорічно. Ця угода вступила в силу лише через два роки від часу підписання – 2 липня 1999 р., що значно ускладнило процес погашення заборгованості українською стороною.

У наступні роки питання заборгованості порушували під час усіх офіційних візитів і неформальних зустрічей керівництва Чеської Республіки та України, на засіданнях спільної Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва. Зокрема, про умови повернення українського боргу йшлося під час переговорів між представниками акціонерного товариства «Укртрансгаз» і чеською компанією «Трансгаз» 18–22 жовтня 1999 р. в Празі. Проект відповідної угоди був переданий чеській стороні, проте спільного рішення так і не було знайдено. 25 січня 2000 р. чеське посольство в Україні зініціювало зустріч посла Й. Врбця з віце-прем'єр-міністром України Ю. Тимошенко для обговорення питань розвитку співпраці в галузі ядерної енергетики. До «ямбурзьких» боргів України додалася заборгованість українського «Енергоатому» перед чеською компанією «Шкода-ЯМ» за

поставлене у попередні роки устаткування для Південно-Української і Рівненської АЕС. Їх сума на 2000 р. становила 16 млн. дол. США. Проблема боргових зобов'язань України стала однією з головних перешкод для поглиблення українсько-чеської співпраці. Саме тому українська сторона надала першочергового значення пошуку взаємоприйнятних рішень.

Особливо гостро питання щодо погашення Україною заборгованості відповідно до «Ямбурзької угоди» (завершити виконання якої передбачали у 2000 р.) постало під час офіційного візиту віце-прем'єр-міністра та міністра закордонних справ Чехії Я. Кавана 22 жовтня 2001 р. в Україну.

Він, охарактеризувавши цю проблему, як таку, що «обтяжує двосторонні взаємини», заявив, що Чехія, яка в цілому підтримує прагнення України вступити до Світової Організації Торгівлі (СОТ), буде змушена проінформувати цю організацію про ставлення України до виконання двосторонніх договірних документів. За результатами візиту чеського міністра відповідні українські міністерства та відомства отримали доручення президента до кінця листопада 2001 р. спільно з чеською стороною узгодити величину заборгованості України Чеській Республіці за «Ямбурзькою угодою» у грошовому вимірі та визначити механізм її погашення. Відповідно до міждержавного протоколу мали вирішити також питання щодо реалізації кредитної лінії для фінансування чеського експорту в Україну на суму 120 млн. дол. США. Однак, незважаючи на вказівки, українська сторона не лише не виробила прийнятні для Чехії пропозиції, а й не погодила між собою спільну позицію, продовжуючи по-різному трактувати вже підписані й ратифіковані угоди.

Під час шостого засідання українсько-чеської Комісії з питань торговельно-економічного співробітництва 15–17 листопада 2001 р. знову актуалізувалася проблема погашення «ямбурзьких» боргів. Міністерство фінансів України запропонувало підписати нову угоду, мотивуючи це тим, що попередній документ не визначав терміни погашення боргу, а його вартість визначали в неіснуючих грошових одиницях – УРО. Чеська сторона не була

готова до такого розвитку подій і негативно сприйняла українську пропозицію, адже вона суперечила домовленостям, досягнутими у ході візиту Я. Кавана до Києва та результатам дворічних переговорів НАК «Нафтогаз України» з Мінфіном ЧР. Також чеська делегація висловила занепокоєння з приводу зволікання в опрацюванні українською стороною питань реалізації кредитної лінії для фінансування експорту товарів і послуг із Чеської Республіки. Таким чином, і цього разу результату, який би влаштував обидві сторони, досягнуто не було.

Із огляду на ситуацію, що склалася, фахівці прогнозували, що такий перебіг подій негативно позначиться на реалізації однієї з пріоритетних зовнішньоекономічних цілей України, а саме вступу до СОТ. Чеська сторона могла заблокувати дане питання з приводу невиконання Україною свого внутрішнього законодавства. Крім цього, якщо досі чеська сторона обмежувалася двосторонніми консультаціями щодо експорту з України металургійної продукції (листів теплопрокатних), то тепер виникла реальна загроза оголошення нею антидемпінгових розслідувань, що могло завдати державі значних економічних збитків. Серед можливих політичних наслідків для міждержавних відносин називали, зокрема, загрозу відміни запланованого на січень 2002 р. візиту прем'єр-міністра Чехії М. Земана до України. З урахуванням цього нагальним завданням стала активізація та чіткіша координація роботи міністерств і відомств України з виконання доручень президента й прем'єр-міністра України[16].

Наступний крок до розв'язання даної проблеми зробила Чеська Республіка. 23–24 квітня 2003 р. чеська сторона надіслала проект контракту між НАК «Нафтогаз України» і «Трансгаз» (Чехія) з визначенням технічних аспектів сплати заборгованості. Однак із боку України не було жодної реакції на чеську пропозицію. Крім того, дату переговорів «Нафтогаз України» постійно переносив. Саме тому питання погашення заборгованості за «Ямбурзькою угодою» знову залишилося невирішеним.

Найнепередбачуванішим в історії українських виплат за «Ямбурзькою угодою» став 2004 р. Чеська Республіка всі питання стосовно остаточного погашення українських боргів відклала до моменту свого входження до ЄС. З одного боку, Україна отримала додаткові час і можливості опрацювати нові підходи до розв'язання даної проблеми. З іншого боку – з 1 травня 2004 р. українська сторона стала боржником не Чеської Республіки зокрема, а ЄС в цілому. В таких умовах Україна була змушена поступатися і в односторонньому порядку форсувати виплату заборгованості.

На початку 2006 р. в ході візиту української урядової делегації до Чеської Республіки поряд із укладенням міждержавної «Угоди про співробітництво в галузі оборонної промисловості» було домовлено про пошук спільних рішень із вирішення питання українського боргу за «Ямбурзькою угодою». Сторони відзначили, що підписання даної угоди стало ще одним важливим кроком у напрямку розв'язання даної проблеми, хоча практичних рішень так і не було знайдено.

Упродовж 2007–2009 рр. уряди обох країн проводили різноманітні заходи щодо врегулювання процесу виплати «ямбурзьких» боргів. Зокрема, у березні 2007 р. під час візиту до Чехії ексміністра фінансів України М. Азарова сторони погодили опрацювання термінів та шляхів виплати боргу на експертному рівні. Про стан розв'язання даної проблеми йшлося на засіданнях Змішаної Комісії з питань економічного, промислового та науково-технічного співробітництва 19–20 березня 2007 р. в Києві, 17 червня 2008 р. в Празі та 17–18 вересня 2009 р. знову в Києві. Однак на цьому етапі сторони знову обмежилися пропозицією спільних консультації експертів обох країн із вивчення всіх взаємоприйнятних варіантів погашення заборгованості України перед Чеською Республікою.

Багато років ситуація з виплатою «ямбурзьких» боргів України залишилася незмінною, хоча вартість газу з моменту виникнення заборгованості змінилася істотно[38].

В 2019 році відбувся брифінг на якому прем'єр-міністр Чеської Республіки Андрей Бабіш з експрем'єр-міністром України Олексієм

Гончаруком обговорювали ситуацію з поверненням Україною так званого Ямбурзького боргу.

"Ми високо цінуємо зусилля щодо реформування різних галузей в Україні, зокрема правової системи, оскільки верховенство права є обов'язковою умовою і для розвитку підприємницького середовища. Ми також говорили про так званий Ямбурзький борг. Насправді ситуація просувається, і наразі перебуває на шляху до вирішення", - сказав Бабіш[37].

Він додав, що Чехія хотіла б інтенсивніше розвивати співробітництво з Україною, і поінформував, що сьогодні вранці члени чеської делегації обговорили дуже конкретні пропозиції щодо співпраці.

Бабіш також високо оцінив відновлення засідань Українсько-чеської міждержавної змішаної комісії з питань економічного, промислового та науково-технічного співробітництва.

Через рік, 4 лютого 2020 року відбулась ще одна зустріч представників двох держав, а саме з главою МЗС Чеської Республіки Томашем Петршічком та глави зовнішньополітичного відомства України Вадимом Пристайком. На цій зустрічі вони обговорили питання, щодо списання Чехією з України частину так званого "Ямбурзького боргу" в обмін на "належну будівлю для посольства" Чеської Республіки.

"Одна з можливостей - списання частини боргу в обмін на належну будівлю для посольства в Києві. Нинішнє не працює ", - заявив глава чеської дипломатії. [35]

Ще у 2013 році Чехія також заявляла про бажання отримати київський "Замок барона" в рахунок погашення державного боргу.

"Посольство Чехії в Україні зараз орендує будівлю. Ми були б дуже раді купити колишню будівлю, в якій в 1918 р. перебував перший президент Чехословаччини Томаш Масарик і засідала національна рада. Цим ми б частково вирішили проблему ямбургської заборгованості", - говорив Президент Чехії Мілош Земан[36]. Мова йшла про столичний будинок кінця XIX століття за адресою Ярославів Вал, 1, відомий як "Замок барона". Відзначається, що

оператором погашення заборгованості з української сторони визначено НАК "Нафтогаз України", і до торгівлі нерухомістю дана компанія відношення не має. Складність становить і те, що "Замок барона" не належить державі.

Держборг, який хоче отримати Чехія, накопичений у ході будівництва української газотранспортної системи, в якому брали участь чехословацькі підприємства. Україна є правонаступницею частини боргу. Київ офіційно визнає заборгованість, але не поспішає її компенсувати. У 1997 р. сторони домовилися, що Україна поставить в Чехію 1,25 млрд куб. м газу в рахунок погашення боргу, але з тих пір вартість газу багаторазово зросла, і тепер така схема навіть не обговорюється[36].

На 2011 рік, за оцінками чеської сторони, борг складав 200–220 мільйонів доларів за оцінками України –79,8 мільйона доларів. Україна борг ще не виплатила.

Таким чином, питання погашення Україною боргів Чеській Республіці за умовами «Ямбурзької угоди» займає важливе місце в українсько-чеській економічній співпраці. Наявність цієї проблеми і затягування процесу її розв'язання створює суттєве напруження у міждержавних відносинах, негативно впливає на імідж України в Європі та її плани інтегруватися в європейські й світові структури. З огляду на економічні перспективи України і водночас на статус Чехії як члена ЄС, котрий розглядає запровадження сприятливих режимів для нашої держави, шляхи вирішення цього питання набирають чіткіших обрисів.

На нинішньому етапі взаємини між двома країнами характеризуються динамічним розвитком співробітництва, а також підтримкою Чехією інтеграційного процесу України до ЄС.

Широкі можливості для всебічного взаємовигідного співробітництва між Україною та Чеською Республікою зумовили: глибокі історичні і культурні зв'язки; відсутність територіальних претензій; традиційні дружні і партнерські політичні відносини; економічні контакти; спільні регіональні інтереси;

існування української меншини в Чехії, та чеської в Україні; спільні цілі в здійсненні зовнішньополітичного курсу країн.

Важливою складовою українсько-чеського співробітництва є реалізація спільних проектів у сфері інвестування, промислової кооперації, сільського господарства. Серед таких проектів – участь чеської сторони у модернізації діючих та спорудженні нових українських АЕС і об'єктів теплоенергетики, транспортного машинобудування, співробітництво у вирощуванні, переробці ріпаку та подальшому виробництві з нього в Україні біопалива, виробництво в Україні за допомогою сучасних технологій шин для колісної техніки.

Активний розвиток економічної співпраці з країнами ЄС, у тому числі Чехією, є пріоритетним напрямком зовнішньої економічної політики України. Чеська Республіка є надійним торговельно-інвестиційним партнером для України в галузі агропромислового комплексу, зокрема, маємо хороший досвід співпраці у галузі тваринництва, рослинництва та машинобудування.

Співпраця Чехії з Україною акцентована, в першу чергу, на забезпечення безпеки поставок газу та електроенергії. Саме тому, Чехія підтримує зусилля України з модернізації енергетичного сектору та виконанню вимог, необхідних для членства в Енергетичному співтоваристві.

Найближчі перспективи та пріоритетні напрями українсько-чеського економічного співробітництва, умови ведення бізнесу в Україні та Чехії, досвід інтеграції чеської економіки в єдиний ринок ЄС та інші актуальні питання обговорили в 2019 році на українсько-чеському бізнес-форумі в ТПП України за участю прем'єр-міністрів обох країн. Чеську бізнес-делегацію, до якої увійшли понад 150 представників різних секторів економіки, очолив президент Чеської торгової палати Владімір Длоугі.

«Ми дуже раді і українським, і чеським компаніям, які прийняли рішення взаємодіяти, і наш уряд зробить усе залежне, щоб бізнесу працювалося комфортніше. Україна збереже євроінтеграційний та євроатлантичний шлях розвитку і максимально поглиблюватиме і ділові, і політичні, і культурні зв'язки з Європою. Ми рішуче налаштовані працювати максимально швидко

для того, щоб Україна адаптувала свої стандарти і той досвід, який вже є у Чеської Республіки. Розуміючи загальний масштаб існуючих сьогодні в Україні викликів для бізнесу, ми в Офісі Кабміну створили спеціальний орган для роботи з великими інвесторами. У нас триває тотальне оновлення команди. На ключові позиції в державні органи приходять професійні, порядні, чесні люди з метою принципово змінити систему, аби вона стала більш дружньою для бізнесу. Формування рівних правил гри – це те, що потрібно будь-якій країні для створення успішного бізнес-клімату. Ми щодня працюємо над тим, щоб права нашого й іноземного бізнесу були захищені. Цей форум у ТПП України – важлива історична подія, адже минулого разу прем'єр Чехії приїздив в Україну 10 років тому. Тож сьогодні ми маємо справжній привід для оптимізму», – сказав прем'єр-міністр України Олексій Гончарук [37].

Чехія залишається одним із найбільш важливих і перспективних торговельно-економічних партнерів України в Європі. Відновлення двосторонніх бізнес-форумів є вкрай актуальним для посилення взаємодії бізнесу у залученні інвестицій, збільшення обопільної торгівлі, посилення співпраці в окремих галузях економіки обох країн. Такі зустрічі мають вагомое значення для розвитку та поглиблення двосторонніх торговельно-економічних відносин, покращення інвестиційного клімату, а також активізації бізнес-діалогу.

«Співпраця в економічній сфері з Чехією для нас важлива не тільки з точки зору обсягів взаємної торгівлі, але і як фактор сприяння інтеграції України в європейський економічний простір. Для нас також цінний досвід проведення реформ у Чехії 15 років тому під час підготовки до вступу до Європейського Союзу, наближення національного законодавства й інших регуляторних норм до європейських стандартів. Для України, безумовно, дуже корисний чеський досвід реструктуризації промисловості, залучення іноземних інвестицій і сучасних технологій для досягнення нашою країною необхідного рівня конкурентоспроможності на європейському та світовому ринках. Саме на цьому, в тому числі, ми концентруємо нашу увагу в розвитку відносин між

ТПП України та Торговою палатою Чеської Республіки», – сказав президент ТПП України Геннадій Чижиков [37].

У рамках роботи форуму відбулись В2В-перемовини між представниками ділових кіл України та Чехії, підписано 4 контракти та меморандуми про співпрацю.

Форум продемонстрував наявність інтересу до співробітництва бізнесу двох держав у таких сферах, як харчова промисловість, машинобудування, ІТ, креативні послуги та туризм.

«Україна є стратегічним партнером Чеської Республіки не лише в політичному, а й економічному значенні. У нас велика історія та традиції відносин і між країнами, і між окремими підприємствами. Тож нам є над чим працювати. Я переконаний, що потрібно налагоджувати контакти не тільки на політичному, а й на людському рівні: мають співпрацювати райони, міста і селища. Сьогодні тут присутні безліч представників українських і чеських фірм. Думаю, це свідчить про бажання обох сторін і надалі підтримувати зв'язок. А ми, у свою чергу, створюватимемо умови для такої співпраці», – сказав Андрей Бабіш, прем'єр-міністр Чеської Республіки [37].

Пропозиції щодо ділового співробітництва компаній Чеської Республіки

1. Чеська компанія «Eurotec, k.s.», яка спеціалізується на виробництві компонентів для автомобілебудування та електротехнічної промисловості, зацікавлена у пошуку ділових партнерів в Україні для розвитку співпраці (налагодження спільного виробництва в Україні, заснування дочірньої компанії тощо).

2. Чеська компанія «Nice carbon, s.r.o.» зацікавлена у постачанні на договірній основі з України активованого вугілля для промислових цілей. Річні обсяги поставок активованого вугілля – до 200 т.

3. Чеська компанія «SVOS, spol. s.r.o.», один з провідних виробників спеціальних броньованих автомобілів в Європі, зацікавлена у пошуку ділових партнерів в Україні для розвитку співпраці (продаж продукції, виконання

замовлень як для цивільної, так і військової сфери, налагодження коопераційних зв'язків тощо).

4. Чеська фірма Techcentrum s.r.o. зацікавлена у постачанні великих обсягів дерев'яних брикетів для опалення.

5. Чеська фірма AJAX PILNÍKY, a.s., яка спеціалізується на виробництві якісних ручних інструментів із сталі високої якості для оброблення деревини, зацікавлена у пошуку ділових партнерів в Україні.

6. Чеська компанія «AXEL GROUP s.r.o.» зацікавлена у пошуку прямих постачальників профілів та різного роду запчастин, зокрема із алюмінію, а також компаній, які володіють обладнанням для високоточної обробки виробів із алюмінію та інших матеріалів. Найбільшим є інтерес до потенційних партнерів, які використовують на своїх потужностях технології на зразок CNC та NC.

7. Чеське підприємство «CHOCOLAND, a.s.», один із провідних виробників і дистриб'юторів солодошів на чеському ринку, зацікавлене у постачанні солодошів із України.

8. Чеське підприємство «LIRA, obrazové lišty a rámy, a.s.», відоме своїм виробництвом картинних рам, зацікавлене у постачанні деревини із України, а саме тополевих (50 кубометрів щомісячно) та дубових (20 кубометрів раз на два місяці) дощок непросушених, без пошкоджень.

9. Чеське підприємство «AGROKOP HB s.r.o.» зацікавлене у постачанні близько 200 тон кормової кукурудзи із України.

10. Чеське підприємство «ALFA IN a.s.» зацікавлене у постачанні з України литих металевих виробів із високоміцного чавуна (ВЧ 35/GGG-40.3), а саме: конструкцій газових лічильників довжиною 150-600 мм., масою 10-150 кг.

11. Чеське підприємство «BeneCentury s.r.o.» зацікавлене у постачанні з України скляних пляшок під пиво об'ємом 0,33 л.

12. «Bobst Central Europe s.r.o.», чеське дочірнє підприємство швейцарського концерну «BOBST GROUP SA», що працює в галузі виробництва промислового пакувального обладнання, зацікавлене у

налагодженні співробітництва з діловими партнерами у сфері обробки та постачання з України різних видів металопродукції, зубчастих коліс, листового металу та електрообладнання.

13. Чеська компанія «GMR GAS s.r.o.» зацікавлена у постачанні в Україну своєї продукції (регуляторів тиску газу, монтажних шаф для регуляторів тиску газу, лічильників газу), а також у налагодженні виробничої кооперації з діловими партнерами в Україні.

14. Чеська компанія «Profit Top Estates s.r.o.» зацікавлена у постачанні із України у великих обсягах паливних еко-брикетів як із м'яких, так й із твердих сортів дерев, а також деревного вугілля, деревини, придатної для опалення, та схожих товарів.

15. Чеська компанія «CONTECHIN s.r.o.» зацікавлена у постачанні в Україну обладнання та технологій для переробки мінеральної сировини, біомаси та виробництва електроенергії з біомаси (біогазові станції, котли, електростанції на біомасі). Компанія також зацікавлена у встановленні ділових контактів з питань постачання міні-пивзаводів та необхідної сировини (солоду та хмелю) для виробництва чеського пива.

16. Чеська компанія «Contimade s.r.o.» зацікавлена у постачанні із України у значних обсягах цементних дощок розміру 3350x1250x22 мм, що відповідають стандартам ЄС.

17. Чеська компанія «Josef Strnad, spol. s r.o.» зацікавлена у постачанні із України необробленої (соленої або ж сушеної) шкіри оленя (*servus elaphus*) та лані (*dama dama*).

18. Чеська інвестиційна компанія «RSJ» зацікавлена у можливості інвестувати до відновлювальної енергетики в Україні, зокрема до проектів, пов'язаних із виготовленням тепла із тирси та відходів сільськогосподарської промисловості (на зразок соломи).

Значні перспективи для подальшого розвитку також мають спільні проекти у галузях спільного інтересу, зокрема, проект зборки автомобілів «Шкода»; співпраця українських машинобудівних підприємств з чеським

виробником тролейбусів фірмою «Шкода-Остров»; роботи з модернізації та підвищення безпеки діючих реакторів українських АЕС і поставки обладнання компанією «Шкода ядерне машинобудування». Цією компанією укладено багатомільйонні контракти з НАЕК «Енергоатом» на постачання обладнання.

Висновки до розділу 3

У 2019 р. відносини України і Чеської Республіки мали значну позитивну динаміку в контексті торгово-економічного співробітництва. Частково на двосторонні стосунки вплинула зміна внутрішньо-політичної ситуації в обох країнах, доповнена посиленням бізнесових контактів. Вперше за останні 11 років відбувся офіційний візит в Україну чеського глави уряду А.Бабіша. Також намітився компроміс у розв'язанні проблемних питань, наприклад, з врегулювання «Ямбурзького боргу». Значно активізувався діалог на рівні громадянського суспільства, зокрема після започаткування «Українсько-чеського форуму» у лютому 2020 року під час робочого візиту до Праги Міністра закордонних справ України В.Пристайка.

Чехія залишається надійним партнером України на міжнародній арені, насамперед стосовно підтримки суверенітету і територіальної цілісності нашої держави та протидії російській агресії, підтримує євроінтеграційний та євроатлантичний курс України, надає Україні фінансову допомогу у проведенні реформ. За минулі 5 років Чехія виділила Україні 15 млн євро на підтримку реформ, освітні і гуманітарні проекти.

ВИСНОВКИ

Узагальнення та систематизація результатів дослідження дозволили сформулювати такі висновки:

1. Міжнародна торгівля є центральною ланкою в складній системі світогосподарських зв'язків, опосередковуючи практично усі види міжнародного поділу праці і зв'язуючи всі країни світу в єдину міжнародну економічну систему. Вона являє собою сукупність зовнішньої торгівлі всіх країн світу, а її обсяг підраховується шляхом підсумовування обсягів експорту.

2. Україна однією з перших держав світу встановила з Чеською Республікою дипломатичні відносини 1 січня 1993 року, тобто у перший день існування Чехії як самостійної держави. У схваленій Парламентом Чеської Республіки Концепції зовнішньої політики зазначалося, що Чехія розглядає Україну як важливу європейську країну і високо цінує політику України на євроатлантичному напрямі, та докладатиме зусилля для розширення взаємовигідного українсько-чеського міждержавного співробітництва.

3. Відносини України та Чеської Республіки, з самого початку існування держав, характеризуються динамічним розвитком співробітництва в політичній, економічній, культурній та науковій сферах, розвитком неформальних людських контактів. Збільшення товарообороту між двома країнами – справа майже 100 % певна – значною мірою цьому сприятиме та обставина, що країни Центральної Європи не мають значного потенціалу розширення торгівлі на Захід. Відповідно, ці країни прагнутимуть використати потенційну місткість українського ринку, яка достатньо значна. Можна передбачити й активізацію у майбутньому інвестиційного процесу – перенесення низки орієнтованих на експорт виробництв з території Чехії, Словаччини, Угорщини тощо на територію України з метою використання її конкурентних переваг та дешевої робочої сили. У цьому разі для України головним завданням буде створення прозорого та дієвого механізму залучення іноземних інвестицій.

4. Основними галузями українсько-чеського торговельно-економічного співробітництва є машинобудування, важка, хімічна, легка і харчова промисловість, будівельний комплекс, транспортні комунікації. Вирішальним фактором розширення масштабів і удосконалення товарної

структури торгівлі Чехії з Євросоюзом виступав західний капітал, інвестований у промислове виробництво країни. Підприємства з іноземним капіталом у зовнішньоторговельному обігу забезпечують більшість сукупного експорту Чехії. Після вступу країни до Євросоюзу для України було важливим розширити зовнішньоекономічні зв'язки з Чехією, утримати і зміцнити позиції українських експортерів на чеському ринку. Тому, українсько-чеське торговельно-економічне співробітництво має тенденцію до посилення інвестиційно-виробничого співробітництва двох країн, поглиблення промислової кооперації та створення спільних підприємств.

5. В Чеській Республіці українська національна меншина разом з громадянами України посідає перші місця за кількістю її членів, нараховуючи 194 833 осіб і перевищує словацьку, в'єтнамську та російську національні меншини. За даними Міністерства внутрішніх справ Чехії, на 31 травня 2018 року в країні легально проживали 542,7 тисячі іноземців, українців серед них було 122 тисячі людей - тобто 22,5% від загальної кількості. Тобто українці є головною групою трудових мігрантів у Чехії з країн, які не належать до ЄС Чеський уряд вже неодноразово робив кроки для полегшення української трудової міграції в Чехію, адже в країні один з найнижчих рівнів безробіття в ЄС і відчувається нестача робочих рук.

6. На двосторонню співпрацю суттєво впливає питання невирішеності «Ямбурзької» заборгованості України перед Чеською Республікою. У червні 1997 року Україна і Чехія підписали угоду про погашення боргу, який був вирахований ще в радянських карбованцях. Відповідно до міжурядової Угоди, Україна визнала борг на суму 79,17 млн умовних розрахункових одиниць природного газу. Спочатку борг планувалося виплатити природним газом – 187,5 мільйонів кубометрів газу. Але ціни на газ в той час піднялися і Україна борг не виплатила, намагаючись переукласти угоду. Цим питанням цікавиться чеська сторона практично під час усіх двосторонніх переговорів. У цьому контексті проведено низку переговорів, але можливості погасити заборгованість використані не були.

Підсумовуючи, можна дійти висновку, що українсько-чеський діалог має усі шанси перетворитися в майбутньому на справді ефективне партнерство, однаково вигідне для обох країн.

Про те, що Україна і Чехія мають реальні шанси на справжню регіональну інтеграцію і активну, дієву співпрацю, свідчить існуюча неупереджена дійсність. Для країн Центральної Європи Україна завжди відіграватиме ключову роль через її геополітичне і географічне розташування, а отже, неминучим є співробітництво з нею. Україна є і залишатиметься важливим партнером країн Центральної Європи і зоною інтересів для неї. Реально перешкоджатиме активізації відносин України з тією ж Чехією лише вона сама. Фактично бездіяльність або імітація співпраці на рівні декларацій поступово приведуть до зменшення ролі і геополітичного статусу України як самодостатньої європейської країни з відповідною економічною і політичною вагою та становлення України як реального об'єкта міжнародних відносин. У будь-якому разі, ключовим фактором майбутньої співпраці України та Чехії, незважаючи на наявні проблеми та труднощі, є те, що реально об'єднує ці дві європейські країни – спільність поглядів щодо майбутнього Європи. Обидві держави переконані, що шлях благополуччя і добробуту, об'єднання та солідарності на основі загальнолюдських демократичних і правових цінностей – це те, чого прагнуть всі народи об'єднаної Європи, народи України та Чеської Республіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми українсько-чеських відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old2.niss.gov.ua/articles/447/>
2. Вагнер О. Українці в Чехії: майже сто років національної історії. / О. Вагнер [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/SOCIETY/ukrayintsi_v_chehiyi_mayzhe_sto_rokiv_natsionalnoyi_istoriyi.html
3. Види та форми міжнародної торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://referat-ok.com.ua/mizhnarodna-ekonomika/vidi-ta-formi-mizhnarodnoji-torgivli>
4. Взаємини України та Чеської республіки після здобуття незалежності та їх перспективи в ХХІ столітті. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/tkachenko_rozvytok.pdf
5. Відносини з країнами Центральної та Східної Європи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=223270222&cat_id
6. Гетьманчук О. Україна – Чехія: дружимо поза ЄС // Дзеркало тижня. – 2005. – № 23. – С. 5.
7. Групи лідери по експорту/імпорту товарів з України та Чехії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/tovaroobig_z_ukr/ukr/6360.html
8. Експорт товарів з України до Чехії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/tovaroobig_za_stat/cze/5288.html
9. Експорт та імпорт між Україною та Чеською Республікою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vcci.com.ua/2017/03/export/>
10. Звіт про ситуацію міграції та інтеграції іноземців у Чехії / Міністерство внутрішніх справ Чеської республіки (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území české republiky) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mvcr.cz/migrace/web-statistiky.aspx>
11. Інвестиційне співробітництво між Україною та Чехією (2010 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrexport.gov.ua/ukrcze/5292.html>

12. Кіш Є. Центральна Європа в сучасній системі євро регіональної інтеграції. – Ужгород: Ліра, 2008. – 440 с.
13. Коваль О. Слабка ланка Європи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/POLITICS/slabka_lanka_evropi.html
14. Коваль О. Чехія: мрії збуваються? / О. Коваль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/POLITICS/chehiya_mriyi_zbuvayutsya.html
15. Копійка В. Європейський Союз: Досвід розширення і Україна. / В. Копійка – К.: Юридична думка, 2005. – 448 с.
16. Корсак Р. Українсько-чеські відносини у трансформаційних процесах Центрально-Східної Європи: торговельно-економічний контекст співпраці (2000– 2012 рр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=ybcghSgAAAAJ&hl=ru>
17. Кредит доверия к Украине в Европе исчерпан. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://news.bigmir.net/print/world_about_us/272946.
18. Міграційний профіль України / Державна міграційна служба України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/monitoring-migracijnix-proczesiv/migracijnij-profil.html>
19. Міфи і факти про українську трудову міграцію до країн Вишеграду / Проект ГО «Європа без бар'єрів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://europewb.org.ua/mify-i-fakty-pro-ukrayinsku-trudovu-migratsiyu-do-krayin-vyshegradu/>
20. Мозоль О. Становище українських робітників-нелегалів на чеському ринку праці в контексті розвитку двосторонніх відносин між державами // Київська старовина. – 2005. – № 4. – С. 168-174.
21. Мотрук С. Українська громада в Чехії: історія та сьогодення // Історичний журнал. – 2006. – № 5. – С. 38-48.
22. Мотрук С. Чехія на шляху євроінтеграції. / С. Мотрук. – Історичний журнал. – 2008. – № 6. – С. 82-93.

23. Перелік чинних міжнародних угод між Україною та Чеською Республікою.
– <http://mfa.gov.ua/czechia/ua/publication/print/7369.htm>
24. Підлущкий О. Вацлав Гавел: інтелектуал, який здолав Абсурдистан.
[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/SOCIETY/vatslav_gavel_intelektual,_yakiy_zdolav_absurdistan.html
25. Пропозиції про ділове співробітництво. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<https://czechia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/358-torgovelyno-jekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-chehijeju/3882-komercijni-propoziciji>
26. Прямі інвестиції (акціонерний капітал) в економіці України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zd/inv_zd/pi_ak_ks_ved/arh_pi_ak_ks_ved_u.html
27. Ткаченко В.М. Млосна зваба євроінтеграції / В. М. Ткаченко // Сучасна українська політика: політики і політологи про неї. – Спецвипуск: Європейська перспектива. – К.: Український центр політичного менеджменту, 2009. – С. 228-238.
28. Тодоров І. Україна на шляху до європейської та євроатлантичної спільноти.
/ І. Тодоров. Монографія. – Донецьк, 2006. – 268 с.
29. Українсько-чеські відносини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://czechia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-czechia/diplomacy>
30. Українські мігранти в Чехії. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/92.pdf
31. Українсько-чеські відносини в контексті інтеграції України до ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://istfak-mgu.at.ua/publ/zovnishnja_politika_ukrajini_na_suchasnomu_etapi/ukrajinsko_cheski_vidnosini_v_konteksti_integraciji_ukrajini_do_es/2-1-0-46
32. Федурець В. Система регулювання зовнішньоекономічних зв'язків у Чеській Республіці: досвід організації для України: Дис. ... канд. екон. наук.

- 08.02.03/ Ужгородський національний ун-т. / В. Федурець – Ужгород, 2006. – 200 арк.
33. Цуп О. Чеська Республіка і Україна в міждержавних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ ст.: Автореф. дис. ... к. і. н. 07.00.02/ Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. / О. Цуп. – Львів, 2009. – 20 с.
34. Черник П. Україна в геополітичних концепціях Чехії та Словаччини ХХ ст. / П. Черник // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2009. – Вип. 21. – С. 172–179.
35. Чехія готова списати Україні частину "Ямбурзького боргу" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1850344-chekhiya-gotova-spisati-chastinu-borgu-ukrayini-za-gazoprovid-v-obmin-na-nalezhnu-budivlyu-dlya-posolstva>
36. Чехія хоче отримати київський "Замок барона" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/chehiya-hochet-poluchit-kievskiy-zamok-barona-v-schet-pogasheniya-22102013110500>
37. Ямбурзький борг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/0/2006/140101/>
38. Ямбурзька заборгованість [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://docs.google.com/viewer?url=https%3A%2F%2Fshron1.chtyvo.org.ua%2FTsup_Olena%2FProblema_iamburzkoj_zaborhovanosti_Ukrainy_pered_Cheskoju_Respublikoiu.pdf
39. Current economic and diplomatic aspect of Ukrainian-czech relations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/User/Downloads/VKhMv_2014_1144_31__15.pdf
40. Czechia.mfa.gov [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://czechia.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/358-torgovelyno-jekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-chehijeju>
41. Mify_trud_migrac [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://europewb.org.ua/wp-content/uploads/2019/04/Mify_trud_migrac.pdf

AntiPlagiarism.NET

Файл ПРАВКА Вид Операции Дополнительно Справка Etxt.ru - биржа контента

Стандартная Экспресс Глубокая На реерайт Пакетная проверка Проверка сайта SEO проверка Проверка картинок

Поиск Проверить уникальность Игнорировать домены:

Редактор Адрес: http:// Страница

Текст(76274):

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ **ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЧЕХІЄЮ**

1.1 Суть та значення міжнародної торгівлі між даними країнами

Міжнародні економічні відносини - це система відносин, що виникають між суб'єктами з різних країн з приводу виробництва, розподілу, обміну і споживання товарів, послуг, капіталів, ідей в умовах обмеженості ресурсів і міжнародного поділу праці в рамках світового господарства.

Журнал: Автопрокрутка Очистити журнал

[21:44:14] **Go** **Найдено 1% совпадений** по адресу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6be9b5bd-a2f7-4bd8-a541-2fc2bf40193f&title=InformatsiiaSchodoSpivpratsiZCheskimiKompaniamicotechninS>

[21:44:20] **Go** **Найдено 1% совпадений** по адресу: <https://www.facebook.com/TheChernivtsiChamberofCommerceandIndustry/photos/комерційна-пропозиція-чеської-компанії-contechin-sro-чеська-компанія-contechin-s-20>

[21:44:40] **Go** **Найдено 1% совпадений** по адресу: http://elibrary.ivinas.gov.ua/3049/1/Vpu_1st_2013_23-24_64.pdf

[21:44:43] Тип проверки: *Стандартная* (Поисковики = Go,Vi)

[21:44:43] Настройки: Число слов в шпигле = 5, Игнорировать цитаты = Да

[21:44:43] **Уникальность текста 80%** (Проигнорировано подстановок: 0%) (Проигнорировано цитат: 7%)

Введите здесь текст для поиска

УКР 21:56 10.12.2020